

Миськів Г. В.

*д.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ, Україна;
e-mail: galinamyskiv@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-9315-8859*

Павленчик Н. Ф.

*д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та менеджменту
Львівського державного університету фізичної культури, Україна;
e-mail: pavlenchuk@bigmir.net; ORCID ID: 0000-0001-6164-5644*

Фурсіна О. В.

*к.е.н., старший викладач
Львівського інституту економіки і туризму, Україна,
e-mail: jrcfyf10@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-8894-8706*

ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено сутність кредитної політики банків і проаналізовано сукупність чинників, які впливають на її формування в Україні.

Для забезпечення найбільш ефективної організації кредитної діяльності банки визначають і впроваджують власну кредитну політику з урахуванням потенційних можливостей та діапазону ризиків (внутрішніх і зовнішніх), що впливають на її ефективність.

Кредитна політика є складним, багатограним, структурованим явищем, успішне формування і вдала реалізація якої залежить від великої кількості чинників. Саме тому запропоновано розподіл усіх чинників (що виникають у зовнішньому і внутрішньому середовищі банків) на об'єктивні і суб'єктивні. Своєю чергою, об'єктивні і суб'єктивні чинники структуруються за різними рівнями господарювання і створюють передумови для ефективної кредитної діяльності банку.

Об'єктивні чинники включають ті обставини чи умови, які існують або з'являються незалежно від волі людини. До суб'єктивних чинників належить ті, які виникають унаслідок індивідуального особистого впливу людей (персонал, замовники, посадові особи тощо).

Провівши дослідження, запропоновано таку класифікацію об'єктивних і суб'єктивних чинників формування політики банківського кредитування за такими групами і підгрупами:

- об'єктивні чинники середовища: глобальні, макроекономічні, мезоекономічні;
- об'єктивні чинники внутрішнього середовища: організаційні та структурні, інформаційні та технологічні, фінансові та економічні;
- суб'єктивні чинники навколишнього середовища: глобальний, макроекономічний, мезоекономічний;
- суб'єктивні чинники внутрішнього середовища: управлінський персонал.

Таким чином, кредитна політика банку формується під впливом комбінації об'єктивних і суб'єктивних чинників, які визначаються різними рівнями управління та створюють передумови для ефективної кредитної діяльності банку і мінімізації кредитного ризику.

Ключові слова: кредитна політика, об'єктивні чинники, суб'єктивні чинники, банки, внутрішнє і зовнішнє середовище.

Формул: 0; рис.: 1; табл. 0; бібл.: 10.

Myskiv Galina

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Finance and Accounting
Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine;
e-mail: galinamyskiv@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-9315-8859*

Pavlenchyk Nataliya
*Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Economics and Management,
Lviv State University of Physical Culture, Ukraine;
e-mail: pavlenchyk@bigmir.net; ORCID ID: 0000-0001-6164-5644*

Fursina Oksana
*Ph. D. in Economics,
Senior lecturer Lviv Institute of Economics and Tourism, Ukraine;
e-mail: jrcfyf10@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-8894-8706*

OBJECTIVE AND SUBJECT FACTORS FORMING CREDIT POLICY OF UKRAINE BANKS

Abstract. The article explores the nature of credit policy of banks and analyzed a set of factors that determine its formation in Ukraine.

To ensure the most effective credit activity organization, banks determine and implement their own credit policies, taking into account the potential opportunities and the range of risks (internal and external), that effects on its effectiveness.

Credit policy is a complicated, multifaceted, structured phenomenon. The successful formation of the Bank's credit policy and its successful implementation depends on many factors of the external and internal environment. That's why the authors proposed the distribution of all factors (that arise in the external and internal environment of banks) on objective and subjective.

Objective factors include those circumstances or conditions that exist or appear independently of the person's will. To subjective factors belongs to a set of factors individually personal influence of people (personnel, customers, officials, etc.).

After conducting the research, the authors proposed the following classification of objective and subjective factors for the formation of bank lending policies for groups and subgroups:

- objective factors of the environment: global, macroeconomic, mezo-economic;
- objective factors of the internal environment: organizational and structural, informational and technological, financial and economic;
- subjective factors of the environment: global, macroeconomic, mezo-economic;
- subjective factors of the internal environment: managerial staff.

Within selected groups, factors are specified.

Thus, the bank's credit policy is formed under influence of the combination of objective and subjective factors, which are determined by different levels of management and create the preconditions for bank's effective lending activities and minimizing of credit risk.

Keywords: credit policy, objective factors, subjective factors, banks, internal and external environment.

JEL Classification: E51, E52, G21
Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 0; bibl.: 8.

Мыскив Г. В.
*д.э.н., доцент,
заведующая кафедрой финансов и учета
Львовского государственного университета внутренних дел, Украина;
e-mail: galinamyskiv@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-9315-8859*

Павленчик Н. Ф.
*д.э.н., доцент,
заведующая кафедрой экономики и менеджмента
Львовского государственного университета физической культуры, Украина;
e-mail: pavlenchyk@bigmir.net; ORCID ID: 0000-0001-6164-5644*

Фурсина А. В.
к.э.н., старший преподаватель
Львовского института экономики и туризма, Украина;
e-mail: jrcfyf10@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-8894-8706

ОБЪЕКТИВНЫЕ И СУБЪЕКТИВНЫЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ БАНКОВ УКРАИНЫ

Аннотация. Исследована и проанализирована совокупность факторов, влияющих на формирование кредитной политики банков Украины. Предложено распределение факторов, которые возникают во внешней и внутренней среде банков, на объективные и субъективные. В то же время объективные и субъективные факторы структурируются по различным уровням хозяйствования и создают предпосылки для эффективной кредитной деятельности банка.

Ключевые слова: кредитная политика, объективные факторы, субъективные факторы, банки, внутренняя и внешняя среда.

Формул: 0; рис.: 1; табл. 0; библи.: 8.

Вступ. Управління банківською кредитною діяльністю передбачає наявність довгострокового бачення пріоритетів розвитку національної економіки, фінансової системи загалом, так і окремого банку зокрема, що дозволить виробити певні концепції для ефективного функціонування. Вагоме значення у контексті управління кредитною діяльністю посідає розроблення та реалізація власної кредитної політики банку, враховуючи потенційні можливості, множину ризиків й чинників (внутрішніх і зовнішніх), які впливають на його ефективність та результативність. Саме розуміння середовища, в якому функціонує банк, створює основу для розробки адекватної кредитної політики.

Однак зважаючи на велику кількість чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, вони потребують класифікації, яка б дозволила ретельніше дослідити та проаналізувати їх різносторонній вплив на формування кредитної політики. Саме це і визначає актуальність дослідження об'єктивних та суб'єктивних чинників та їх структурування за рівнями світового господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань формування та реалізації кредитної політики банків й чинників, що її визначають, присвячено значну кількість праць вітчизняних та зарубіжних економістів, що характеризує важливе місце даної проблеми поміж пріоритетів банківської діяльності та в обґрунтуванні шляхів її оптимізації. Значні напрацювання у дослідженні цих питань належать таким вітчизняним ученим, як С. Аржевітіну, О. Васюренко, В. Вітлінському, У. Владичин, О. Вовчак, А. Гальчинському, О. Дзюблюку, І. Карбівничому, В. Корнеєву, В. Лагутіну, А. Морозу, Л. Примостці, М. Савлуку, Т. Смовженко та інші. З-поміж праць іноземних економістів варто виокремити праці Л.И. Абалкіна, Э. Гилла, Э. Дж. Долана, К. Дитца, Е. Ф. Жукова, О. И. Лаврушина, Д. Дж. Карлсона, Р. Коттера, Т. Коха, Д. Макнотон, Ж. Матука, Ф. Мишкина, П. Роуза, Э. Рида, Р. Смита, М. Фридмена, Э. Хансена, Б. Эдвардса.

Мета статті: дослідити сукупність чинників, що впливають на формування кредитної політики банків України, класифікувати їх за об'єктно-суб'єктивним складом та визначити структурні елементи кожної групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під кредитною політикою пропонуємо розуміти сукупність заходів банку із реалізації концепції управлінських рішень на основі поєднання цілей, завдань, принципів, технологій та організації його кредитної діяльності, спрямованої на досягнення найбільшого ефекту від діяльності на кредитному ринку, у відповідності до стратегії розвитку даного банку.

Кредитна політика є складним, багатограним, структурованим явищем, успішне формування та вдала реалізація якої залежить від великої кількості чинників, що визначаються обсягом його капіталу й активів, складом його клієнтської бази, спеціалізацією, місцезнаходженням, наявністю мережі філій, станом економічної

кон'юнктури, ситуацією на грошовому ринку, фаховістю персоналу банку тощо.

Тобто сукупність чинників, які впливають на кредитну діяльність банку та формуються його зовнішнім й внутрішнім середовищем, умовно можна розділити на об'єктивні та суб'єктивні, а їх аналіз та врахування є необхідною передумовою вдалої розробки та реалізації кредитної політики.

До об'єктивних чинників належать ті обставини або умови, що існують або з'являються незалежно від волі людини. До таких чинників можна віднести чинники зовнішнього середовища та умови організації діяльності банку (низку чинників внутрішнього середовища).

До суб'єктивних чинників віднесемо сукупність чинників індивідуально особистісного впливу людей (персоналу, клієнтів, чиновників тощо), їх інтереси, переконання, потреби, ціннісні орієнтації, які прямо чи опосередковано впливають на формування кредитної політики банку.

При цьому управлінню піддаються чинники, які породжуються внутрішнім середовищем — частково суб'єктивні та об'єктивні чинники, на відміну від об'єктивних чинників, які породжуються зовнішнім середовищем та майже не підлягають коригуванню.

Зазвичай, науковці виокремлюють такий перелік чинників формування кредитної політики банків, зумовлених зовнішнім середовищем [1-7]:

- загальний стан економіки країни та темп інфляції;
- законодавчі та нормативні акти, що регулюють банківську кредитну діяльність (щодо достатності капіталу і резервів; щодо страхування вкладів; по переходу до міжнародних стандартів обліку);
- грошово-кредитна політика Національного банку України;
- рівень доходів населення, здатність споживати банківські послуги, наявність соціальних пільг;
- технологія і автоматизація банківської сфери (розробка та впровадження інноваційних технологій задля збільшення обсягів операцій і зниження витрат; цілодобове обслуговування клієнтів; інформаційні управлінські системи);
- політична ситуація (політична невизначеність; довіра до банківської системи; тенденції приватизації державної власності);
- рівень конкуренції у банківській системі (конкурентоспроможність продуктів і послуг інших банків; фінансове становище конкурентів; маркетингові компанії та реклама);
- рівень цін на банківські продукти та послуги;
- соціальна напруга.

Свою чергою М. М. Новосельцева [8] у дослідженні кредитної політики банків визначила, що чинники зовнішнього середовища «знаходяться за межами впливу осіб, котрі ухвалюють управлінські рішення». Учена розширила межі зовнішнього середовища та виокремила три його рівні: глобальний, макроекономічний та мезоекономічний (регіональний і галузевий), вплив, яких має свої специфічні особливості.

Поділяємо думку авторки та вважаємо, що розуміння середовища, в якому функціонує банк, створює основу для розробки адекватної кредитної політики, яка враховує потенційні можливості і ризики банку. Водночас конкретизуємо об'єктивні чинники, що належать до кожного із рівнів зовнішнього середовища, доповнюючи думку М. М. Новосельцевої.

Вважаємо доцільність виокремлення глобального рівня обумовлена активізацією процесів глобалізації у сучасному світі, що розширює поняття зовнішнього середовища до рівня світового господарства. Відповідно, глобальне середовище буде впливати на формування кредитної політики банку через динаміку та тенденції світової економіки і фінансових ринків, тенденції у світовій банківській системі, коливання цін на нафту, золото, зерно тощо.

Макроекономічне середовище обумовлене станом національної економіки та породжує чинники безпосереднього та опосередкованого впливу на формування кредитної

політики банків. Вважаємо, що чинниками прямого впливу є регуляторна діяльність держави, в особі відповідних органів влади на ринку фінансових послуг загалом та банківського кредитування, зокрема, розроблена грошово-кредитна політика центрального банку, міжбанківська конкуренція. Разом з тим, чинниками макросередовища, які опосередковано впливають на кредитну політику, проте є не менш визначальними у банківському кредитуванні, є загальний стан розвитку національної економіки, рівень доходів населення, рівень інфляції, рівень безробіття в державі, податкова політика тощо.

Мезоекономічне середовище визначається рівнем розвитку регіону або галузі, у яких функціонує досліджуване підприємство або установа. У діяльності банків мезосередовище формує їх клієнтську базу, що безпосередньо впливає на політику банку. Тому в процесі розробки кредитної політики необхідно визначати не лише чинники макросередовища, а й чинники, породжені саме регіональними особливостями, середовищем безпосереднього оточення банку. До чинників мезосередовища можна віднести: стан економіки регіону, його інвестиційну привабливість, стан фінансового ринку регіону, рівень доходів населення у регіоні та попит на кредити, соціально-економічну політику регіональної влади тощо.

Отже, зовнішнє середовище функціонування банків є інтегрованим, та складається із глобального, макро- та мезорівні, кожен з яких породжує власну систему об'єктивних чинників, які прямо чи опосередковано впливають на діяльність банків та визначають напрями формування його кредитної політики.

Окрім чинників зовнішнього середовища, визначальний вплив на формування кредитної політики справляють також і чинники внутрішнього середовища банку, під яким ми розуміємо ту частину середовища функціонування і розвитку банку, яка знаходиться в межах сфери його управління. Якщо аналіз зовнішнього середовища спрямований на виявлення та визначення ступеня впливу чинників, які діють ззовні, то аналіз внутрішнього середовища спрямований на оцінку особливостей та можливостей самого банку.

До основних чинників внутрішнього середовища, що визначають кредитну політику банку, його пріоритети щодо розвитку діяльності, прибутковість, ліквідність, розширення клієнтської бази та ринків кредитування, впровадження нових операцій і послуг тощо, вчені С. Аржевітін [1, с. 435], У. Владичин [3], О. Вовчак [4], С. Еш [5], І. Карбівничий [6], Г. Панова [8], відносять:

- регіональну та галузеву специфіку функціонування банку;
- ринкову стратегію банку (успіх у визначенні та задоволенні потреб клієнтів; ринкове положення; профіль клієнта банку; тенденції розвитку господарської діяльності);
- тип організаційної структури банку, його універсалізація;
- кредитний потенціал;
- стан, рівень і професійність корпоративного управління та управління інноваціями;
- професійну підготовленість, кваліфікацію та досвід персоналу банку;
- стабільність депозитів;
- спектр виконуваних операцій і послуг;
- забезпеченість позик;
- клієнтську базу банку;
- цінову політику;
- якість кредитного портфеля;
- ступінь та концентрація ризиків в кредитному процесі ризику;
- рівень ризик-менеджменту.

Визначений перелік чинників внутрішнього середовища, який найчастіше зустрічається у наукових джерелах, на нашу думку, має певний недолік. Незважаючи на те, що зазначені чинники мають безпосередній вплив на формування кредитної політики банку, варто зауважити, що в даному переліку автори не дотрималися принципів системності та

ієрархічності. До прикладу, кредитний потенціал, визначається не лише величиною мобілізованих банком засобів, а й стабільністю депозитів, які виділені у окремий чинник. Чинник «якість кредитного портфеля» є також інтегрованим і, на нашу думку, залежить і від «ступеня ризикованості й прибутковості окремих видів кредитів» та від «спектру виконуваних операцій і послуг». Тобто в цілому бачення вчених є вірним і всі чинники враховано, однак при ретельнішому розгляді, внутрішні чинники потребують ґрунтовнішого аналізу та групування.

Поділяємо думку авторів на чолі з В. Платоноюю і М. Хігґінсом, які об'єднали основні чинники внутрішнього середовища банку у такі групи [7, с. 285]:

- організаційна структура (децентралізація процесу прийняття рішень; чіткість організаційної структури; достатня кваліфікація менеджерів середньої ланки; правильно визначені і організовані стратегічні бізнес-одиниці; вертикальні, горизонтальні і зовнішні комунікації);

- фінансовий стан (достатність капіталу; якість активів з мінімальним значенням неповернення кредитів; консервативний і ефективний менеджмент з сильними навичками в техніці здійснення банківських операцій; достатня рентабельність і прийнятні витрати; достатня ліквідність, стабільні депозити і широкі можливості залучення коштів);

- продукти і послуги (достатній набір продуктів і послуг для задоволення потреб цільових груп споживачів; цільова орієнтація на ринок; глибоке знання потреб клієнтів; орієнтація банку в напрямку обслуговування клієнтів; достатня кількість філій їх зручне місце розташування);

- управління кадрами (потрібна кількість людей, з потрібними навичками; сильна програма підбору та розстановки кадрів, регулярна оцінка діяльності співробітників, оплата праці з урахуванням рівня оплати праці у конкурентів; мінімізація плинності кадрів; безперервна перепідготовка кадрів з метою підвищення її кваліфікації).

Уважаємо, що дана класифікація є достатньо повною, однак не дає змоги дослідити об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на формування кредитної політики банку, а отже, і визначити чинники, які піддаються впливу людини, а на які вплинути неможливо.

Задля комплексного аналізу всіх аспектів, які можуть вплинути на формування кредитної політики банку, пропонуємо авторську класифікацію чинників за такими групами та підгрупами:

1. Об'єктивні чинники, що впливають на формування кредитної політики банків:

- об'єктивні чинники зовнішнього середовища: глобальні, макроекономічні, мезоекономічні;
- об'єктивні чинники внутрішнього середовища: організаційно-структурні, інформаційно-технологічні, фінансово-економічні.

2. Суб'єктивні чинники, що впливають на формування кредитної політики банків:

- суб'єктивні чинники зовнішнього середовища: глобальні, макроекономічні, мезоекономічні;
- суб'єктивні чинники внутрішнього середовища: управлінсько-кадрові.

Отже, на основі аналізу наукових праць, проведеного вище, вважаємо доцільним виокремлення двох груп чинників, що впливають на формування кредитної політики банків: об'єктивних та суб'єктивних, які виникають у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування банків. Водночас вбачаємо необхідність у виділенні низки підгруп, кожна з яких містить конкретний перелік чинників впливу на кредитну політику.

Класифікація об'єктивних чинників, що впливають на формування кредитної політики банку, зображена на рис. 1.

Отже у першій групі об'єктивних чинників, які виникають у зовнішньому середовищі, ми виділили підгрупи: глобальні, макроекономічні та мезоекономічні, зважаючи на рівень їх походження — світове господарство, рівень держави та національної економіки або регіональний рівень.

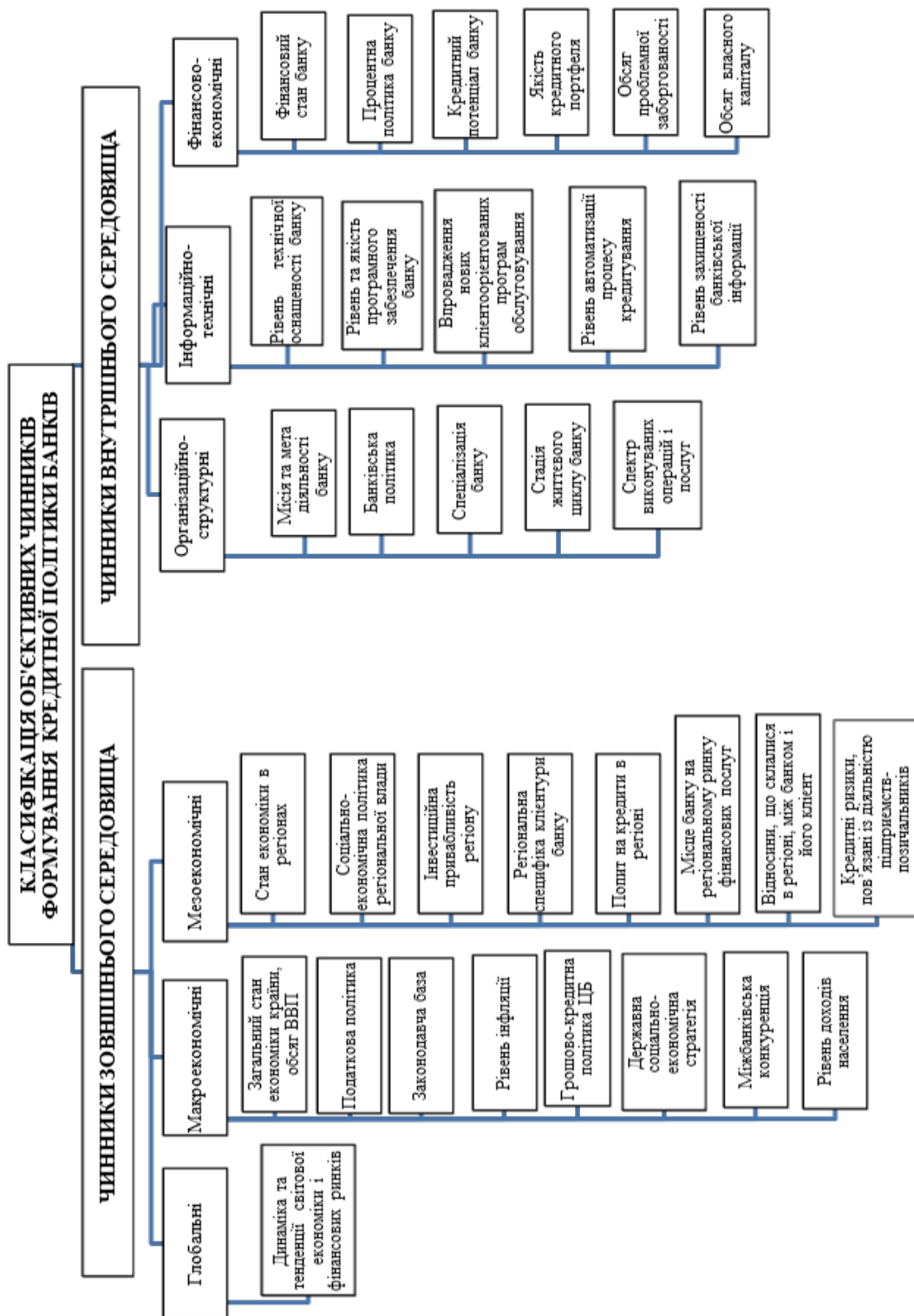

Рис. 1. Класифікація об'єктивних чинників формування кредитної політики банків *

*: власна розробка авторів

Звісно ж, що у підгрупі глобальних чинників, найвагоміше значення будуть мати тенденції розвитку світової економіки та фінансових ринків, які включають і розвиток світової банківської системи.

У підгрупу макроекономічних чинників об'єднано чинники, що здійснюють зовнішній вплив на кредитну політику банку з боку держави, в особі державних та місцевих органів регулювання, а також з боку регулятора кредитного ринку – Центрального банку.

Основними чинниками цієї підгрупи є: загальний економічний стан країни, соціально-політичний стан держави, грошово-кредитна та фіскальна політика, рівень інфляції, рівень безробіття, рівень попиту на банківські кредити, кредитні ризики, що виникають на макроекономічному рівні тощо.

До підгрупи мезоекономічних чинників ми віднесли: місце банку на регіональному ринку фінансових послуг; кількість філій банку у регіоні; відносини, що склалися в регіоні, між банком і його клієнтами; спеціалізація банківської діяльності та її прибутковість; співвідношення попиту і пропозиції на банківські операції і послуги в даному регіоні; регіональна специфіка клієнтури банку (специфіка фінансово-господарської діяльності банківських клієнтів-позичальників); кредитні ризики, що пов'язані із діяльністю підприємств-позичальників тощо.

До об'єктивних чинників внутрішнього середовища ми віднесли внутрішні чинники, що генеруються власне банком, і особистісний вплив на які майже відсутній. Зважаючи на надзвичайно велику кількість чинників цієї групи, авторами запропоновано їх розподілити на три підгрупи, кожна з яких уособлює певну функціональну сторону діяльності банку: організаційно-структурні, інформаційно-технічні та фінансово-економічні чинники.

Організаційно-структурні чинники — це група чинників, які повинні враховуватися при формуванні кредитної політики. Від організаційної структури банку залежить його здатність пристосовуватися до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища, швидкість розробки та ухвалення управлінських рішень, їх якість; місія та мета діяльності банку, його спеціалізація; стадія життєвого циклу банку, банківська політика тощо.

Інформаційно-технічна група чинників формування кредитної політики забезпечує нагромадження, обіг, аналіз, коригування та захист банківської інформації, а також рівень її програмно-технічного представлення, забезпечення та оновлення. Розуміння впливу чинників інформаційно-технічної групи у сучасних умовах розвитку банківництва полягає в більш ефективному використанні взаємозалежності кредитної політики та потенційних можливостей банку, а також у перетворенні функції прогнозування кредитної політики в джерело конкурентних переваг банку, що відобразиться в максимізації прибутку та підвищенні контролю ризиків у процесі формування ресурсної бази кредитування та ефективного розміщення залучених ресурсів.

Найважливішою підгрупою чинників, які впливають на формування кредитної політики, є фінансово-економічні, оскільки саме вони характеризують стан розвитку банку, його фінансово-кредитні можливості, потенціал. Якщо чинники цієї групи будуть мати переважно негативний вплив, то провадження ефективної кредитної політики виявиться неможливим, незважаючи на позитивний вплив чинників інших груп [9, с. 28].

Разом з тим, дослідження та аналіз впливу чинників на формування кредитної політики банку відображає лише об'єктивний бік процесу. Задля цілісного відображення процесу формування кредитної політики необхідно розглянути також суб'єктивні впливи на формування кредитної політики, які саме і продукують та спричиняють вищеописані чинники зовнішнього та внутрішнього середовища. На нашу думку, саме світобачення, досвід, менталітет, рівень кваліфікації та освіченості суб'єктів будуть безпосередньо посилювати або послаблювати вплив об'єктивних чинників усіх підгруп, які, своєю чергою, або позитивно, або негативно впливатимуть на кредитну політику банку.

Суб'єктивні чинники, що впливають на формування кредитної політики банків ми поділили на суб'єктивні чинники зовнішнього середовища та суб'єктивні чинники внутрішнього середовища.

На рівні світового господарства суб'єктами, які впливатимуть на кредитну політику банку визначено: суб'єкти світового фінансового ринку, Міжнародні фінансові організації,

іноземні банки-партнери. Саме ці організації та установи впливають на тенденції світової економіки, визначають її динаміку та безпосередньо співпрацюють із більшістю українських банків

На макрорівні суб'єктом виступає держава в особі уряду, яка виходячи з прийнятої економічної політики, встановлює цілі кредитної політики, визначає способи і засоби досягнення цих цілей, регламентує кредитну діяльність банків сукупністю нормативно-правових актів. Розробником та провідником кредитної політики держави виступає Центральний Банк, який також регламентує кредитну діяльність банків, безпосередньо впливаючи на банківську кредитну політику.

Мезорівень обмежений окремим регіоном, фундаментальною особливістю кредитної політики у якому є спрямованість на розвиток локальних кредитних відносин у регіональному банківському секторі. Відповідно, суб'єктами впливу на формування кредитної політики банків будуть регіональні органи державного управління та місцеві органи влади.

Окрему групу суб'єктів цього рівня створюють банки-конкуренти, оскільки саме їх діяльність на регіональному банківському ринку або сприятиме розвитку кредитування, або ж буде її гальмувати. На рівні регіону важливим є також формування клієнтської бази банку. Саме рівень фінансової грамотності населення регіону, рівень його доходів, особливості господарської спеціалізації населення та рівень освіченості будуть визначати банківські підходи до формування кредитної політики.

Суб'єктивні чинники внутрішнього середовища, які впливають на формування кредитної політики банку формуються самим банком. Якісний рівень розробленої кредитної політики, її адаптивність до сучасних фінансово-економічних умов розвитку національної банківської системи в цілому та банку зокрема, реальність ухвалених показників, їх дотримання та моніторинг виконання залежать лише від фаховості персоналу банку [10, с. 77]. Тому ми виокремили підгрупу управлінсько-кадрових чинників, які уособлюють суб'єктивний бік кредитної політики банку. Саме від якісного кадрового складу, його досвідченості, кваліфікації, ділових якостей персоналу, бажання працювати та ухвалювати ефективні управлінські рішення буде залежати і ефективність розробки та реалізації кредитної політики банку.

Важливим чинником формування кредитної політики банку, у підгрупі управлінсько-кадрових чинників, є наявність системи сильного корпоративного управління, спрямованого на захист інтересів вкладників та зведення до мінімуму асиметричності інформованості між органами управління банку, його власниками та клієнтами.

Висновки. Таким чином, кредитна політика банку формується під впливом сукупності об'єктивних та суб'єктивних чинників, які визначаються різними рівнями господарювання, та створюють передумови ефективної кредитної діяльності банку та мінімізації кредитного ризику. При цьому об'єктивні чинники, що впливають на формування кредитної політики банку, майже не піддають впливу та коригуванню, натомість, суб'єктивними чинниками можливо управляти та коригувати їх вплив на формування кредитної політики.

Проведене дослідження показало, що чинники формування кредитної політики банків за ступенем і механізмом свого впливу є багатовимірними та структурованими. Вважаємо, що кредитна політика лише тоді зможе бути ефективною, коли чинники з усіх груп та підгруп будуть належним чином опрацьовані, вплив негативних чинників буде послаблено, а позитивних — підсилено.

Література

1. Аржевітін С. Грошово-кредитні відносини в розвитку економіки України : дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук за спеціальністю 08.00.08 — Гроші, фінанси і кредит / С. Аржевітін. — Київ, 2011. — 435 с.
2. Банківська справа: стратегічне керівництво / под ред. В. Платонова, М. Хігінса. — Москва : Консалтбанкір, 2009. — 307 с.
3. Владичин У. В. Банківське кредитування / У. В. Владичин. — Київ : Атіка, 2008. — 648 с.
4. Вовчак О. Кредит у системі макроекономічної рівноваги / О. Вовчак, М. Могильницька, М. Хмельярчук // Вісник НБУ. — 2011. — № 2. — С. 28—33.

5. Еш С. М. Фінансовий ринок : навч. посібник / С. М. Еш. — 2-ге вид. — Київ : НУХТ, 2008. — 528 с.
6. Карбівничий І. В. Механізм формування та реалізації кредитної політики банку : дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.08 [Електронний ресурс] / І. В. Карбівничий. — Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6637/1/dyser_Karbivnychuj.pdf.
7. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка / Г. С. Панова. — Москва : Изд. МГУ, 2016. — 464 с.
8. Новосельцева М. М. Вопросы кредитной политики коммерческих банков в современных условиях / М. М. Новосельцева // Банковские услуги. — 2010. — № 2. — С. 11—17.
9. Миненко Л. М. Діяльність іноземних банківських груп в Україні: ключові тенденції та ризики / Л. М. Миненко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2017. — Вип. 13. — Ч. 2. — С. 26—30.
10. Зачасова Н. В. Особливості забезпечення фінансової безпеки комерційних банків в Україні / Н. В. Зачасова // Фінанси, банки, інвестиції : науковий вісник. — 2011. — № 4. — С. 74—78.
Стаття рекомендована до друку 03.12. 2018 © Миськів Г. В., Павленчик Н. Ф.
 Фурсіна О. В.

References

1. Arzhevitin, S. (2011). Hroshovo-kredytni vidnosyny v rozvytku ekonomiky Ukrainy [Monetary and credit relations in the development of the Ukrainian economy]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Groshi, finansy i kredyt [in Ukrainian].
2. Platonov, V., & Higgins, M. (Ed.) (2009). Bankivska sprava: stratehichne kerivnytstvo [Banking: Strategic Management]. Moscow: Konsaltbankir [in Ukrainian].
3. Vladychyn, U. V. (2008) Bankivske kredytuvannia [Bank lending]. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
4. Vovchak, O., Mohylnytska, M., & Khmeliarchuk, M. (2011). Kredyt u systemi makroekonomichnoi rovnovahy [Credit in the system of macroeconomic equilibrium]. *Visnyk NBU — NBU Bulletin*, 2, 28—33 [in Ukrainian].
5. Esh, S. M. (2008). *Finansovyy rynek [Financial market]*. Kyiv: NUHT [in Ukrainian].
6. Karbivnychyj, I. V. (2011). Mekhanizm formuvannia ta realizatsii kredytnoi polityky banku [The mechanism of formation and implementation of the bank's credit policy]. *Candidate's thesis*. Retrieved from http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6637/1/dyser_Karbivnychuj.pdf [in Ukrainian].
7. Panova, G. S. (2016). Kreditnaya politika kommercheskogo banka [Commercial bank credit policy]. Moscow: Izd. MGU [in Russian].
8. Novosel'ceva, M. M. (2010). Voprosy kreditnoj politiki kommercheskih bankov v sovremennykh usloviyah [Questions of the credit policy of commercial banks in modern conditions]. *Bankovskie uslugi — Banking services*, 2, 11—17 [in Russian].
9. Mynenko, L. M. (2017). Diialnist inozemnykh bankivskykh hrup v Ukraini: kliuchovi tendentsii ta ryzyky [The activity of foreign banking groups in Ukraine: key trends and risks]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu — Scientific Bulletin of Uzhgorod National University* 13, 26—30 [in Ukrainian].
10. Zachasova, N. V. (2011). Osoblyvosti zabezpechennia finansovoi bezpeky komertsiiynykh bankiv v Ukraini [Features of providing financial security of commercial banks in Ukraine]. *Finansy, banky, investytsii: naukovyi visnyk — Finances, banks, investments: scientific bulletin*, 4, 74—78 [in Ukrainian].
The article is recommended for printing 03.12.2018 © Myskiv G., Pavlenchik N.
 Fursina O.